

Juridiska fakultetskansliet

Arbetsmarknadsdepartementet

Remiss: Arbetslivskriminalitet – myndighetssamverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete (SOU 2024:14)

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har anmodats att yttra sig i rubricerat ärende och lämnar följande synpunkter.

1. Sammanfattning

Utredningens uppdrag är formulerat i fem deluppdrag, varav några av dem redovisats i tidigare betänkanden (SOU 2022:36 och SOU 2023:8). Utredningen är relativt omfattande i fråga om de utmaningar som finns att samordna arbetet mot det komplexa samhällsproblem som arbetslivskriminalitet utgör. Tillsammans med tidigare betänkanden är underlaget gediget.

De två deluppdrag som utretts i nuvarande betänkande och föranlett författningsförslag är:

- att följa upp och analysera myndigheters samverkan mot arbetslivskriminalitet och vid behov föreslå åtgärder för en förbättrad samverkan och ökad effektivitet i statens insatser mot arbetslivskriminalitet
- att utreda förutsättningarna för en myndighetsgemensam tipsfunktion mot arbetslivskriminalitet och lämna nödvändiga författningsförslag.

De presenterade författningsförslagen rör i huvudsak:

- införande av en myndighetsgemensam tipsfunktion
- förtydligande av samverkan i myndigheternas instruktioner

Generellt framstår de förslag som presenteras som lämpliga och ändamålsenliga i arbetet mot arbetslivskriminalitet och Juridiska fakultetsnämnden tillstyrker utredningens förslag i den mån det inte framgår annat av de synpunkter som lämnas i det följande. Synpunkterna utgår ifrån de konkreta författningsförslag som utredningen framlagt och utvecklas i det följande.

2. Förslaget till förordning om en myndighetsgemensam tipsfunktion för tips om arbetslivskriminalitet

---

Juridiska fakultetsnämnden

Vem ska kunna lämna tips i portalen?

Det framgår av den föreslagna förordningen (avsnitt 1.1 i betänkandet) vilka de tipsmottagande myndigheterna är (särskilt av 2 § och 4–5 §§), och det framgår även av utredningen i avsnitt 4.7.3. Däremot görs det inte någonstans tydligt i författningstexten vem som är användare/avsändare, dvs vem som kan lämna tips i portalen. På s 31 och s 280 ff framgår att tipsfunktionen ska vara tillgänglig för en bred krets av användare, med vissa angivna exempel, och att ingen grupp bör uteslutas från att använda den eller uttryckligen undantas. Det är sammantaget oklart hur detta ska tolkas, om det är en bred krets eller en obegränsad krets som ska kunna använda funktionen. Ett tydliggörande i författningstexten vore önskvärt, alternativt motivering till att något sådant tydliggörande inte är möjligt.

3. Förslaget om förtydligande av samverkan i myndigheternas instruktioner

3.1 Angående förslagen i avsnitt 1.3-1.10

De förslag till ändringar i lagtext som framgår av 1.3-1.10 är likalydande och har, utifrån vad som framgår av utredningen, samma syfte – att skapa enhetlighet och långsiktighet i myndigheternas arbete mot arbetslivskriminalitet. Utifrån detta syfte förefaller de föreslagna lydelseerna lämpliga och fakulteten har inga invändningar.

3.2 Angående förslagen i avsnitt 1.2 och ändringen i 5 § st. 2 i förordningen med instruktion för Arbetsmiljöverket

Fakultetsnämnden har synpunkter på det förslag som presenteras i avsnitt 1.2 angående ändring i förordningen med instruktion för Arbetsmiljöverket. Utredningen betonar att arbetsmarknadens parter bör informeras om förhållanden som kan ha betydelse för deras verksamhet (avsnitt 3.14.8). Det framhålls att det är vanligt att myndigheterna i sina kontroller upptäcker omständigheter som tyder på att arbetstagare inte får de villkor och förhållanden de har rätt till, men att det råder stor osäkerhet hos Arbetsmiljöverket i fråga om när och på vilket sätt detta kan kommuniceras till arbetsmarknadens parter. Vikten av att information av det slaget, såsom brott mot kollektivavtal, når parterna för att exempelvis kunna driva en civilrättslig talan för enskildas räkning betonas av utredningen. Fakultetsnämnden delar utredningens beskrivning i den delen, men har synpunkter på formuleringen av den nya bestämmelsen.

Varför är information till arbetsmarknadens parter frivilligt?

I rubriken på s 215 står att arbetsmarknadens parter *bör informeras om förhållanden som är av betydelse för deras verksamhet*. I den föreslagna 5 § i instruktionen till Arbetsmiljöverket framgår (föreslaget stycke kursiverat):

Arbetsmiljöverket ska samråda med arbetsmarknadens parter samt med andra organisationer och myndigheter i den utsträckning som behövs för verksamheten

Arbetsmiljöverket får, i den utsträckning sekretess inte hindrar det, informera arbetsmarknadens parter om förhållanden som kan ha betydelse för parternas verksamhet.

I första stycket framgår alltså att Arbetsmiljöverket *ska samråda*, och i andra stycket att detsamma *får informera*. En fråga som den föreslagna lydelsen för med sig är varför informationslämnande formuleras som frivilligt, mot bakgrund av vikten av information som i övrigt framhålls i utredningen.

Förklaringen synes till viss del vara att 5 § st. 2 är motiverat av andra skäl än det starka behovet av information, nämligen att skapa en rättslig grund som krävs enligt dataskyddsförordningen. Men formuleringen ”får” istället för ”ska” (jfr vad som gäller enligt 5 § st. 1 ifråga om samråd) ger intrycket att informationsutlämnandet baseras mer på frivillighet än vad samråd gör enligt första stycket, vilket framgår när man läser de två styckena bredvid/ i förhållande till varandra. Informationsutlämnande framstår därmed som underordnat och mindre viktigt. Om detta inte är en önskad effekt från utredningens sida, bör den föreslagna texten i 5 § st. 2 omformuleras.

Om den föreslagna lagtexten enbart syftar till att skapa en så kallad rättslig grund för utlämnande av uppgifter enligt dataskyddsförordningen, är det därtill oklart om och i sådana fall hur den nya skrivningen förändrar rättsläget i förhållande till den angivna regleringen i 6 kap. 4 och 5 §§ OSL.

Vad ska informationen avse och till vem ska den lämnas?

En annan aspekt av den föreslagna 5 § st. 2 är att det inte framgår vad Arbetsmiljöverket ska informera om, utöver att det ska vara ”förhållanden som kan ha betydelse för parternas verksamhet”. Sådana förhållanden behöver, utifrån den föreslagna textens lydelse, inte enbart handla om sådant som rör arbetslivskriminalitet eftersom parternas verksamhet är omfattande och det är många förhållanden av olika slag som kan ha betydelse för parterna.

Det är inte heller tydligt av den föreslagna författningstexten vilka som avses med arbetsmarknadens parter i detta fall, om det gäller organisationer med respektive utan kollektivavtal eller både och, samt om information förväntas lämnas till båda sidor (arbetstagare respektive arbetsgivare).

Ett förtydligande av om vad information får/ska lämnas vore lämpligt för att undvika godtyckliga bedömningar – särskilt mot bakgrund av att myndigheter normalt sett inte deltar i kontrollen av kollektivavtals efterlevnad. Ett möjligt förtydligande skulle kunna vara att uttryckligen nämna att informationen ska gälla arbetslivskriminalitet.

Att knyta informationen till begreppet arbetslivskriminalitet skulle visserligen innebära vissa svårigheter, som hänger samman med de kommunikativa utmaningar som utredningen noterar (s 277f) och bristen på legaldefinition av begreppet arbetslivskriminalitet. Men alternativet – att inte på något sätt specificera vad för typ av information det rör sig om – medför onödiga risker för godtycke och oklar inblandning från myndighetshåll i parternas verksamhet.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Jane Reichel. Yttrandet har beretts av docent Sabina Hellborg och docent Erik Sjödin. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Jane Reichel

Karolina Alveryd